

Mätäji

«ÝEDIGEN» kitaphanajygy



«TURAN»
Aşgabat, 1991

Mätäji – Goşgular

Kitapça türkmen klassygy Annagylyç Mätäjiniň goşgulary girizildi.

«Ýedigen» kitaphanajygy – Aşgabat, «Turan» neşirýaty, 1991.

TSSR-iň halk ýazyjysy Gurbandurdy Gurbansähedowyň redaksiýasy bilen.

Redaktor-düzüji: Tejen Nepesow.

Neşir üçin jogapkärler: Kömek Kulyýew, Anna Sous.

Suratçylar: Sülgün, Myrat, Annaguly Hojagulyýewler.

Bu kitapdaky maglumat "bolşy ýaly" esaslarda, kepilliksiz getirilýär. Bu iş taýýarlananda ähli seresaplyk çäreleri görülen hem bolsa, ne awtor(lar), ne «Enedilim.com» sahypasy bu işdäki informasiýa sebäpli çekilen göni ýa gytaklaýyn ýitgi ýa zeled üçin hiç bir adamyň ýa guramanyň önünde jogapkärçilik çekmeýär.

PDF-a geçirildi: 15. Iýun 2013

«Enedilim.com» sahypasynyň kitaphanasy.

MAZMUNY

Mätäji	iii
Dişleriňe	1
Ýazyrhanyň gyzy	2
Bilen barmy?	3
Saçyň	5
Bozan barmy?	7
Zülpüň seniň	8
Aýdyşyk	9
Bugdaý	12
Getirer	14
Är biläni	15
Har bolsa	17
Diýmek olmaz	19
Ýol biläni	20
Bähm eder	21
Aýdyşyk	23
Mährim alan ýar	26
Meňzär bagyň gülüne	27
Yrakda durma	29
Gyzyň	31
Mämeleriň	33
Kim geler?	35
Menek-menek hallara	37

Hoş olsun	38
Gara göz gelin	39
Onda bar	40
Gerekdir	41
Är dörär	43
Aýperi	44
Dilber	46
Gözel	49
Elden gider	51

MÄTÄJI

(1824 – 1884)

Mätäji Aşgabadynyň eteginde, gür бага bürenip oturan Köşi obajygynda dogulýar. Onuň kakasy Amanmuhammet, öz ady Annagylyç, lakamy Mätäjidir. Heniz ösdürimkä mekdebi tiz geçýär, soň öz-özünden okap ösýär. Nowaýy, Meşrep, Fuzuly onuň edebi mekdebi. Milli poeziýasy bilen ilki Ahaly, soň ölkäni aýdyma gark edýär. Özi sazyň muşdagy, dosty Hally bagşy onuň ähli şygrylaryny aýdyjy we ýaýradyjy. Mätäji Eýranda ýesirlikde bolýar we soň Ahala dolanyp gelýär. Metäji, megerem, Baýly we Kätibi bilen dost, Dykma serdar, Nurberdi han, Gurbanmyrat işan bilen tanyş hem gatnaşykly. Onuň ömri tragediýadan doly: ýaşlykda söýgülisini aldyrýar, soň Eýranda ýesirlikde, soň Russiýa we Ahal tragediýasy döreýär. Ol hemişe öz söz sungaty bilen çykyş edýär. Mätäjiniň ogly Molladurdy, agtygy Myrat şahyrylyk sungatynyň şeýdasy. Mätäji şahyrlar dinastiýasynyň patriarhy.

Mätäji saz bilen sözüň tebigi berikmesidir.

Tejen Nepesow

Dişleriňe

Nägehandan gözüm düşdi
Lebiň bilen dişleriňe:
Ýöriberdik, ýürek joşdy,
Talwas edip gaşlaryňa.

Günde görnüşe geleýdim,
Ýüzünden posa alaydym,
Gündiz pikriň men bolaýdym,
Gije girip düýşleriňe.

Ilki agşam içeli şerap,
Dalaşaly oýun gurap,
Daňdan turup zülpüň darap,
Timar bergin saçlaryňa.

Jem bolanda gelin-gyzlar,
Seniň tarypyňy sözlär,
Eli çeper hünerbazlar
Degmez eden işleriňe.

Halaýyk haýran oýnuňa,
Golum bukawly boýnuňa,
Mätäji sal goýnuňa,
Teňne dakyp döşleriňe.



Ýazyrhanyň gyzy

Bizi görüp, gülkä başlar,
Gülsün ýazyrhanyň gyzy;
Ak gollaryn sala-sala,
Gelsin ýazyrhanyň gyzy.

Dost tapylar golda bara,
Başa ýüpek mahmal büre,
Hanjar alyp, bagrym para
Dilsin ýazyrhanyň gyzy.

Gaýna, ýüregim gaýnap joş,
Ak ýüzde bardyr galam gaş,
Meniň bilen haýr-u şer iş
Kylsyn ýazyrhanyň gyzy.

Mätäji diýr, gaýnap joşdum,
Ýar derdinden ýanyp-bişdim,
Men bir güýçli derde duşdum,
Bilsin ýazyrhanyň gyzy.



Bilen barmy?

Eý ýaranlar, halaýyklar,
Bu derdimden bilen barmy?
Yşkyň ody ýaman janlar,
Garyp köňlüm alan barmy?

Ir düşüpdür gysyň, ýazyň,
Sonaly ördekli gazyň,
Hally bilen Aman gyzyň
Obasyndan gelen barmy?

Ak ýüzünde haly kiçi,
Syýadan garadyr saçy,
Şu oturan uly-kiçi,
Bu sözümde ýalan barmy?

Jerenim awlatdym düzden,
Ganly ýaşym akar gözden,
Heý habaryň barmy bizden,
Gara bagrym dilen barmy?

Gerdeniňde biten güller,
Gyldan näzik inçe biller,
Bilezikli ap-ak gollar,
Dolap goýna salan barmy?

Mätäji diýr, boldum geda,
Ýar ýolunda janym pida,
Ahyrynda berse huda,
Söwdügini alan barmy?



Saçyň

Mübärek jemalyň gördüm,
Huşum aldy belli saçyň;
Görgejin bitakat erdim,
Älhepus, saýhally saçyň.

Eşiden görmäge zardyr.
Köýünde köýgen bimardyr,
Sala gulaç boýy bardyr,
Dört barmakdan inli saçyň.

Oýanyp gijäniň ýary,
Eşit meniň ahy-zary,
Pakyr-bende hyrydary
Ger berilse pully saçyň.

Her tary zilden çekilen,
Otursa ýerge dökülen,
Müşk bilen anbar sepilen,
Düzüm-düzüm gülli saçyň.

Sen garasaň özge bir ýan,
Aýnymdan ab akar girýan,
Tolgunyp ýüzünde her ýan,
Bilmen ne hyýally saçyň.

Ger guşansaň zerli kemer,
Danyşsaň dilden bal damar,
Gyrmyzy bag, kümüş tumar,
Tylladan heýkelli saçyň.

Men bir saýýat, sen bir jeren.
Ýele garşy sogup baran,
Mätäjige owsun uran,
Apy ýylan hilli saçyň.



Bozan barmy?

Habar beriň, eý ýaranlar,
Ýazylany bozan barmy?
Söwdüginden aýrylanlar,
Pyrkatyna dözen barmy?

Aşyklar gaçmaz adyndan,
Ýatmaz iller perýadyndan,
Perhat kimin yşk odundan
Gara dagy gazan barmy?

Gähi-gähi gaýnap joşup,
Kaknus kibi köýüp-bişip,
Ýary bilen başyn goşup,
Hemdem bolup gezen barmy?

Altmyşdan agansoň saly,
Galmaz könlünde hyýaly,
Diýr Mätäji, meniň ýaly,
Ýardan könlün üzen barmy?



Zülpüň seniň

Aldymdan aý dek peri,
Çykar gara zülpüň seniň.
Aýnynda yşkyň hanjary,
Kakar gara zülpüň seniň.

Dendany dür, lebi hurma,
Ýene duman geldi serme,
Ala göze gara sürme
Çeker, gara zülpüň seniň.

Bilmenem humaýmy, laçyn,
Ogryn gözlär göwnüm üçin,
Ör boýundan ören saçyň,
Döker gara zülpüň seniň.

Ger geçseň golaý ýanyndan,
Müşk ysy geler donundan,
Zülpleri zenehdanyndan
Böker gara zülpüň seniň.

Bir gowgaýa galdy başym,
Dynman akar gözde ýaşym,
Mätäji diýr, aldy huşum,
Ýakar gara zülpüň seniň.



Aýdyşyk

Gelin:

Öten-geçenden wehm eýle,
Gözleme, oylan, gözleme;
Şirin janyňa rehm eýle,
Gözleme, oylan, gözleme.

Ýigit:

Men bu sözlere bakmaryn,
Gözlärin, gelin, gözlärin;
Hiç bir kimseden gorkmaryn,
Gözlärin, gelin, gözlärin.

Gelin:

Meň bilen bolmasyn işiň,
Sadapdan paç alar dişiň,
Ganyňy döker gardaşym,
Gözleme, oylan, gözleme.

Ýigit:

Seniň bilen bardyr işim,
Gözlärin, gelin, gözlärin.
Sadapdan paç alar dişiň,
Gözlärin, gelin, gözlärin.

Gelin:

Belent daglaryň gary sen,
Asaldan-zatdan ary sen,
Bisyrat ýüzüň gurysyn,
Gözleme, oylan, gözleme.

Ýigit:

Aşyk magşugyna gelmez,
Gelse-de oýnaýyp gülmez,
Çyn aşykda haýa bolmaz,
Gözlärin, gelin, gözlärin.

Gelin:

Gaşym jellat, gözüm ýagy,
Ýüregimde goýduň dagy,
Ak ýüzden öpüş al dagy,
Gözleme, oylan, gözleme.

Ýigit:

Saba bolar goňşyň ýatmaz,
Söwer myradyna ýetmez,
Öpüş bilen bir iş bitmez,
Gözlärin, gelin, gözlärin.

Gelin:

Sallanyp gelgin oýnuma,
Goluňy salgyn boýnuma,
Bolmasa gel, gir goýnuma,
Gözleme, oglan, gözleme.

Mätäji diyr, ýagty gije,
Inçe biliň guça-guça,
Armanym ýok tä ölinçä,
Gözlärim, gelin, gözlärim.



Bugdaý

Reň açar hoş saýaly,
Seniň ysyň hoşdan, bugdaý;
Ekip emele getiren
Kimdir seni başdan, bugdaý?

Ujallap peliň başyna,
Tohum goýbermän daşyna,
Berk tutup, ýaby goşuna
Günde ekdim üçden, bugdaý.

Daş ýanyndan malyn güydüp,
Gatnawyň kân gelip-gidip,
Elmydam enjamyň edip,
Suw berer men keşden, bugdaý.

Ýatma sowuk-aýaz görüp.
Çüýremez düýbün suw urup,
Ne ýatyp sen penjän gerip?
Düýp almagyň gýşdan, bugdaý.

Baran ýagar düýbün ezip,
Göwnüm seýran eder gezip,
Bäş hanadan başyň düwüp,
Gök salar sen daşdan, bugdaý.

Ýapraklaryň lerzanadyr,
Aslyň seniň dür dänedir
Her bir başyň baş hanadyr,
Towzaň bir garyşdan, bugdaý.

Emgegiň ýok paýdar-paýa,
Sen barkaň, san ýok arpaýa,
Bäş batmany bir urpyýa,
Ýylda nyrhyň başdan, bugdaý.

Mätäji diýr, dünýä genji,
Ýedi aý daýhan guwanjy,
Ýagşy diýrler mäş, bürünji,
Kem dälsiň hiç aşdan, bugdaý.



Getirer

Goýun bolsa uşak malyň,
Bahar, güýzde ýüň getirer;
Ýagşy baksañ, ýagşy malyň,
Peýdasyna deň getirer.

Azandyr işan-hojasy,
Gyzyny azdyr ejesi,
Ýanna birniçesi barsañ,
Hiç geplemez, güň getirer.

Ýanaşmagyn dek otura,
Duşarsyň bela-betere,
Gyz berseň bozuk hatara,
Obasyna jeň getirer.

Aýak ile baş bolanda,
Akyllylar ýaş bolanda,
Iki azan duş bolanda,
Buz üstünde çañ getirer.

Mätäji, gez öwüt bile,
Abraý alawer at bile,
Bagşylar ýüpek, tut bile
Bilbil ýaly heň getirer.



Är biläni

Daýyma müşgöl kuşatdyr,
Işñ düşse är biläni;
Mydam ömrüň hoş geçirgin,
Gadryň bilen ýar biläni,

Aždar kimin owsun ursa,
Ganym garşysynda dursa,
Ar üçin çapyp, jan berse,
Gabry dolar nur biläni.

Magrupdan maşrykga gelse,
Başyn ýüz gowgaga salsa,
Ýigidiň ryzky kem bolsa,
Alabilmez zor biläni.

Her kim haýyr-yhsan kylsa,
Birniň ýerne ony gelse,
Zynhar toý-tasaddyk bolsa,
Oturmagyn kör biläni.

Eňkamsyz nalaç durandan,
Namarda boýun burandan,
Hasratly ömür sürenden,
Ýatsañ ýegdir gör biläni.

Akmak öz aklyna gider,
Sözün ýetmez, raýyň gaýdar,
«It doýsa, ogurlyk eder»,
Düze gaçar ir biläni.

Özüň düzet, Mätäji, sen,
Gelse döwlet, diýmegin «men»,
Towfyk almasan-da herçen,
Hemsöhbet bol pir biläni.



Har bolsa

Ribahora boýun eger
Dünyäde ýigit har bolsa:
Başyna mün pikir ýagar.
Garyp düşüp, borçdar bolsa.

Eger zybandan dür saçar,
Duşman dürli aýbyn açar,
Deň-duşy görünmez, gaçar,
Aş bilen suwga zar bolsa.

Är ýagşysy arza geler,
Hyzmatynda ýüwrüp-eler,
Begzadalar bende bolar,
Golunda närise bar bolsa.

Ýas ýerinde kimse güler,
Özüni masgara kylar,
Hynazyrlar watan salar,
Jeňnel içinde şir bolsa.

Eý byradar, aýma ýalan,
Ondan ýegdir diri ölen,
Jeň eýleme jahyl bilen,
Saç bilen sakal gyr bolsa.

Mülkün bolsa Hywa, Buhar,
Ýene sed mün şäher-şäher,
Wehim kylgyn şamu-säher,
Duşmanyň peşe, mur bolsa.

Ädeňsoň altmyş ýaşyňa,
Aglagyl eden işiňe,
Paşmagny göter başyňa, —
Mätäji, güýçli pir bolsa.



Diýmek olmaz

Eý ýaranlar, halaýyklar,
Diýmek olmaz, diýmek olmaz;
Özi bilmez näkes bile
Duz bile nan iýmek olmaz.

Görün ýigidiň özüni,
Bihuda sözler sözüni,
Almawer näkes gyzyny,
Her çoryny söýmek olmaz.

Bal diýen — bal ýerin tutmaz,
Her kim öz kössün unutmaz,
Her tikende bir gül bitmez,
Her kesi beg saýmak olmaz.

Mätäji diýr, syrdaş gerek,
Bäş gün ýagşy ýoldaş gerek,
Ganly günde gardaş gerek,
Biganadan kömek olmaz.



Ýol biläni

Eýesini tapar bir gün,
Dogry giden ýol biläni;
Jany — dil bilen ýapyşsa,
Aglap kyly-kal biläni.

Hyruç edip, öýden ýörse.
Nebs uzalar, dag erise,
Çyn muhannes duşman görse, —
Içi dolar ýel biläni.

Sözlese aňdyr nedamyndan,
Kinesi çykmaz damyndan,
Gaç, garry duşman ýanyndan,
Tora salar al biläni.

Mätäji bir dessan düzer,
Egri azar, dogry ozar,
Jeren bedýan çölde gezer,
Bilbil aşyk gül biläni.



Bähm eder

Tohumny topraga garsañ,
Özünden kän bähm eder;
Munda degerne mal berseñ,
Birine on bähim eder.

Mesgeniň bolsa her ýerde,
Işiň düşmesin namarda,
Eger sataşsaň jomarda,
Aş bilen nan bähm eder.

Dogar, batar günler, aýlar,
Gury ýerde ajaý jaýlar,
Nije halal iýen baýlar
Haýry-yhsan bähim eder.

Nämährem sary baksa göz,
Magşarda bolar gara ýüz,
Dogry gelene ajy söz,
Bir natuwan bähim eder.

Kimi diýseň rindi adam,
Misi kylar nukraga zam,
Ýaman bilen bolsaň hemdem,
Külli nuksan bähim eder.

Säherler tisginip gopsaň,
Ýa mümüniň aýbyn ýapsaň,
Ir gözinden eýäň tapsaň,
Nury-iman bähm eder.

Her kişi bir yşga düşse,
Ýar-ýar diýip, ýanyp-bişse,
Mätäji diýr, agzyn açsa,
Ümür-duman bähim eder.



Aýdyşyk

Aman han:

Arap aty aran ýigit,
Dogry gelgin, dogry gelgin;
Jezirede duran ýigit,
Dogry gelgin, dogry gelgin.

Söýeg batyr:

Kadyr allany çagyryp,
Ýalňyz düşdüm düze bu gün;
Meger kellämi alsaňyz,
Nurbat diýmen, size bu gün.

Aman han:

Aldyňdan gaýa daýalar,
Ýeňsäňden naýza söýeler,
Paltaryň gana boýalar,
Dogry gelgin, dogry gelgin.

Söýeg batyr:

Ýow günü ýoldaş ýoklanar,
Duşman ýoly berk saklanar,
Müň garga bir daş oklanar,
Taý geler men ýüze bu gün.

Aman han:

Ýigit gerek her bap, her bap,
Egniňe geýeniň zerbap,
Sen ýatmagyl toprak garbap,
Dogry gelgin, dogry gelgin.

Söýeg batyr:

Owwal az berilse ýaşym, —
Ýaşym tutar deňim-duşum,
Meýdanda serilse läşim,
«Aman!» diýmen size bu gün.

Aman han:

Şagallara şam eder men,
Aç gurtlara iým eder men,
Ýigit, ähtimam eder men,
Dogry gelgin, dogry gelgin.

Söýeg batyr:

Aç böri dek awum awlap,
Çar tarapa göwün çawlap,
Her biriň bir demde kowlap,
Segreder men düze bu gün.

Aman han:

Dünýäde «men» diýen kändir,
Ýigitlerim sanma-sandyr,
Meniň adym Aman handyr,
Dogry gelgin, dogry gelgin.

Mätäji tarypyn ýetir,
Ýekme-ek meýdana getir,
Bize diýrler Söýeg batyr,
Gan dolandyr göze bu gün.



Mährim alan ýar

Niçe ýyldan bäri çekdim jepaňy,
Oglanlykda sensiň mährim alan ýar,
Anjaýyn görmedim ähdi-wepaňy,
Bir wesile bilen ýagy bolan ýar.

Görsem, gamzaň bilen janym ýakar sen,
Göwün hyşdyn azdan-azdan ýykar sen,
Binurbat sen gazap, ganym döker sen,
Synam üzre tygsyz ýara salan ýar.

Mahal-mahal hyruç edip özüňden,
Janym heder eder ala gözüňden,
Süýeklerim lerzan urar sözüňden,
Jismimiň şährine talaň salan ýar.

Aşyk bolan mağşuk raýyny ýykamaz,
Senden özge kişi näzimi çekmez,
Ölse Mätäjiden ikilik çykamaz,
Tapylmaz sözümde zerra ýalan, ýar.



Meñzär bagyň gülüne

Byradarlar, bu gün bir gözel gördüm,
Zenehdany meñzär bagyň gülüne.
Görgejin köp boldy ah bilen derdim,
Aralaşdym aşyklaryň ýoluna.

Gümanyndyr bag Eremniň perisi,
Aýdylmaz waspynyň münden birisi,
Eý ýaranlar, sözlerimniň dürüsi,
Haýyp güftar olmaz, şirin diline.

Sagd-u, Seýpelmelek deňizde akar,
Aşyk Perhat ala daglarny ýykar,
Leýli diýip Mejnun meýdana çykar,
Rowan boldum şolar gezen çölüne.

Ýa bilmen howanyň älem goşasy,
Şasenemiň çekilendir nişesi,
Men bolsaýdym Mazanderan peşesi,
Ölsem arman imes gonup balyna.

Görünmez gözüme belentler, pesler,
Zerre aýyp ýokdur, – tapylmaz kösler,
Başym oňa gurban, eşidiň dostlar,
Malym sadka bolsun şeýle geline.

«Elip» med, «dal» astyn, «nuna» howala,
«Käbe» otur bolar, «lamdan» soň läle,
Metäji diýr, ismi ýeter kemala,
Kätip ýazar galam alyp goluna.



Yrakda durma

Näzli dilber, bir dilegim bar saňa,
Aýdaýyn arzymny, yrakda durma,
Niçe wagtdan bäri boldum zar saňa,
Köýünde köýüp men, köňlümni burma.

Aşyk owal çeker jebri-jepany,
Ahyrynda görer mähri-wepany,
Gutarmagyl gelgen zowky-sapany,
Bikar gezip, ömrüň ýele sowurma.

Arzuw eýlär eşdip, görmedik adam,
Sen Şiringe manend, men hem Perhadam,
Müjgäniň hanjardyr, gabagyň badam,
Zybanyň şerbetdir, lebleriň hurma.

Görsem gül ýüzüňni, köňlüm hoş bolur,
Ýatganymda, ýar, jemalyň düýş bolur,
Diýsem bimekana, ile paş bolur,
Her ýeter-ýetmeze syryňny berme.

Gara saçyň gara dagyň şamary,
Şol sebäpden boldum yşkyň bimary,
Säher türup ber özüňe timary,
Gola hyna ýakyp, gözlere sürme.

Bende bolan beg tutanda bir hany,
Eýlemezmi ilatynyň tarhany,
Men bolup men şeýle ýoluň porhany,
Perwana dek jismim ýakyp – gowurma.

Gör sözleşem, rakyplara taň bolur,
Sözlemesem, gaýta işim kyn bolur,
Ýalançyda ýagşy-ýaman kän bolur,
Goja Mätäjini goluňdan berme.



Gyzyň

Bir bölek näzenin şeýle çykypdyr,
Gitdi gözüm belli birine gyzyň.
Syýa zülpün zenehdana döküpdür,
Baglanypdyr boýnum taryna gyzyň.

Gerdeni gyzylyly tumardyr, bentdir,
Ýuka dodaklary nabatdyr, gantdyr,
Byradarlar, biliň şoňa manenddir —
Synasy daglaryň garyna gyzyň.

Aýny bir ahudyr sogup ýörände,
Jahyl-jümri jöwlan urar görende,
Saçlaryny darap-darap örende,
Meñzeýir gaýanyň maryna gyzyň.

Bu yşkyň belasy otdan ýamandyr,
Çendan-çendan gözläp göwnüm emendir,
Kirpikleri okdur, gaşy kemandyr,
Nyşan boldum atan tirine gyzyň.

Alsa bir är-goç ýigidiň bagtydyr,
Ol gözelnäniň döwran sürer wagtydyr.
Ýylgyranda gijelerim ýagtydyr,
Seretsem ýüzüniň nuruna gyzyň.

Gün ýaşansonň gujagyna gysylsam,
Daň atansonň dilim-dilim kesilsem,
Mansur kimin işiginde asylsam,
Dat diýmen dartylsam, daryna gyzyň.

Mätäji diýr, özge bile bolmanam,
Köp ýyglasa, terhosyny almanam,
Eý agalar, ölsem-ýitsem bilmenem,
Elim ýetse alma, naryna gyzyň.



Mämeleriň

Sebäp bilen dahyl oldy güzerim,
Aklym haýran etdi şol mämeleriň.
Namyradam, neteý düşdi nazarym,
Üsti altyn-kümüş, pul mämeleriň.

Men Mejnunam, Leyli saçyň barmydyr,
Jan kastyna owsun uran marmydyr,
Bilmen pudakdaky goşa narmydyr,
Bir-birine oğşar ol mämeleriň.

Bir eser ýetişdi, düşdüm düzlere,
Mübärek jemalyň ildi gözlere,
Serim sadka bolsun dilber, sizlere,
Şu mahal bazara sal mämeleriň.

Gel indi olturyp¹, golumny kesgin,
Birew dahl eýlese, öldürgin, asgyn,
Ýüz gula azatlyk möhrüni basgyn,
Ujundan mün çory al mämeleriň.

Sen abat eýleseň könlüm saraýyn,
Ak otagda alma bile uraýyn,
Dürli-dürli halat-serpaý bereýin,
Ýene kemi bolsa al mämeleriň.

¹«Öldürip» — diýen nusgasy hem bar.

Näzli dilber, eger barsam kendiňe,
Bişek elim ýeter tylla bendiňe,
Aman-nurbat tarhan eýle gandyňa,
Şekerden şirindir bil, mämeleriň.

Gözümniň röwşeni, serimniň täji,
Göwün kerweninden alar sen pajy,
Dünýä lezzetiniň baryndan süýji,
Tagamly, lezzetli bal mämeleriň.

Men Seýpelmelek men, sen onuň ýary,
Belli ýaňra kyldy bu yşkyň zory,
Indi istemes men şeýle mydary
Ýetmese bir ýandan el mämeleriň.

Bilbil hyruç edip çekende, nala,
Mätäjiňi salar sed müň hyýala,
Ýaňagyň ýaz günü açylan läle,
Mysaly melewşe gül mämeleriň.



Kim geler?

Ala gözlim, aýlanaýyn gaşyňa,
Golaýyma sen gelmeseň, kim geler?
Diýme syryň deňň bilen duşuňa,
Golaýyma sen gelmeseň, kim geler?

Senem sypatly sen, Garybyň ýary,
Bagyşlagyl bakjaňdaky enary,
Kereşmedir aşyklaryň hünäri,
Golaýyma sen gelmeseň, kim geler?

Bäriňi gözlegil, perizat hüýli,
Duşumdan ötmegil, towaýyl boýly,
Men Mejnunyň bolsam, sen misli Leyli,
Golaýyma sen gelmeseň, kim geler?

Mekes perwaz edip aýrylmaz baldan,
Ölmese el üzmez andalyp gülden,
Diýeýin tarypyň jan bilen dilden,
Golaýyma sen gelmeseň, kim geler?

Meni bagban etgin çemenli бага,
Ýogsa Perhat kimin çykar men daga,
Guwanaýyn tä başyňdan aýaga,
Golaýyma sen gelmeseň, kim geler?

Gözledim, görmedim tümleri, düzi,
Janym aldy jamalary gyrgyzy,
Mätäji diýr, indi örteme bizi,
Golaýyma sen gelmeseň, kim geler?



Menek-menek hallara

Názli gelin, bir báriňi gözlegil,
Guwanaýyn menek-menek hallara;
Ak göwsüňde alma-nary gizlegil,
Bildirmesin barganyňda ýellere.

Kä daşyma märäkeler üýşürdim,
Gähi mes dek akyl-huşum çaşyrdym,
Ýaşlygymdan her dükana baş urdum,
Irgezinden düşdüm şeýle ýollara.

Ger arzuw eýleseň, umman ýabyny,
Göz ýummasaň, görüp bolmaz düýbüni,
Men bolsaýdym Mazanderan çybyny,
Ölsem arman imes gonup ballara.

«Bi» bilen «I» bir astyna petaly,
Ýene «káp» kelama üstün bitäli,
Mätäji diýr, okyp ismiň tutaly,
Ýogsa äşgär alabilmen dillere.



Hoş olsun

Ýa ýaradan, bir dilegim bar senden,
Mustajap et dogam, wagtym hoş olsun.
Istedigim hüýr gylykly ýar senden,
Badam gabak bilen gyýma gaş olsun.

Saçy sala gulaç, garynja billi,
Jamasy päkize, zülpi saýhally,
Daýaly, edepli hem süýji dilli,
Lebi ýaraşykly, hünji diş olsun.

Oglanlykdan ýaňy saýlanan gözel,
Aklyna, huşuna aýlanan gözel,
Tende ter mämesi taýlanan gözel,
Ökjesi kiçiräk, ýumry döş olsun.

Aşyga lazymdyr any istemek,
Meňzi päkize olsun, özi al ýaňak,
Eswetil-aýn, sefit beden, ak damak,
Gollary hunärli, dürli piş olsun.

Mätäjiniň arzuw eýläp ýeteni,
Gözeller içinde saýlap tutany,
Ýene bolsun adyň Soltan gatany,
Ogulhally bilen köwmy-hyş olsun.



Gara göz gelin

Tomaşa eýläp toýlarda görenler ýagşy diýdi,
Ýylgyrşyň janym aldy, gözle, gara göz gelin;
Zer-ziwerden bahaly, simu-zerden don geýseň,
Şehdi-şeker dillerden, sözle, gara göz gelin.

Özge gyzdan-gelinden zyýat görner gözüme,
A gyz, derdiňden öldüm, indi ynan sözüme,
Ähtiýajym ýok senden, haýa gelmez ýüzüme,
Meni bir pynhan ýerde gizle, gara göz gelin.

Ýigidiň bil kuwwaty-at-esbasy, ýaragy,
Iki aşyk dünýäde bir-biriniň geregi,
Säher tursa golunda şirmaýydan daragy,
Şana urup zülpüňe, çözle, gara göz gelin.

Eý söwdüгим, sallanyp, ýörişiniň bar ýollarda.
Şemle guşap, al geýip, hub ýaraşar billerde,
Seniň deý näzli dilber, gezsem ýokdur illerde,
Hanjar alyp bagrymy, duzla, gara göz gelin.

Gulak goýsun sözüme her kimki bolsa aryp,
Seniň deý ýok dünýäde, gezdim jahan agtaryp,
Mätäji diýr, sen Şasennem, men aşygy kel Garyp,
Öňki aşyklar ýolun, yzla, gara göz gelin.



Onda bar

Ýaşyl öwsüp ala dagyň degresi,
Aýlanyp çykmaly ýollar onda bar:
Geýinip çykarlar mahmal, begresi,
Şeýle şahandazly iller onda bar.

Gaýalary ýalkym atar her çende,
Ýakymly şemallar öwser her günde,
Atylan ok ýaly barar her kanda,
Çaparman, gyl boýun mallar onda bar.

Dag başyndan şaglap geler çeşmesi,
Görmedige kyndyr münüp-düşmesi,
Ýakyn geldi miwelerniň bişmesi,
Her elde zereşan güller onda bar.

Söze gulak salyň eý ýary-ýaran,
Aman-esen bolsun bizleri soran,
Bulutlar joş urup, köp ýagsa baran,
Daga-daşa uran siller onda bar.

Özüniň islegi-göwnüne ýeten,
Täze dogan aý dek sallanyp öten,
Mätäji aglady ýat edip watan,
Uzyn boýly inçe biller onda bar.



Gerekdir

Ata çykan aňly bolsa her ýoldan,
Berimli, pähimli hany gerekdir;
Ýaranlar ýörise sagyndan-soldan,
Görogly beg kimin syny gerekdir.

Ýow ýolugyp, ýowuz myltyk atylsa,
Kimi ölüp, kimseleri tutulsa,
Gylyç syryp, bir-birewge gatylsa,
Jöwher kulah, demir dony gerekdir.

Meýdan era jeňni-maglub gaýrylsa,
Agdarlyşyp, arap atlar maýrylsa,
Toç ýigitler ters söweşip aýrylsa,
Jyzasynda gyrmyz gany gerekdir.

Är bolajak ar üstünde çapylsa,
Wadasynda-ykrarynda tapylsa,
Gähi-gähi däri-derman sepilse,
Bedeninde tyg nyşany gerekdir.

At gerek geçmäge, kowsa ýetmäge,
Garylyp ganyma zeper etmäge,
Märekeke diýen sözi bitmäge
Etrapynda ýeňi-ýany gerekdir.

Ýigrimä, otuza ýetende saly,
Serpilmez serinden sed müň hyýaly,
Meger bolaý diýse Hatam Taý ýaly,
Egsilmeýän genji-käni gerekdir.

Habar ber, Jemşid-u Şabähram kany?
Olary ýuwdandyr ýalançy-pany,
Jahanda jem bolsa maslahat güni,
Danyşanda hoş zybany gerekdir.

Han ýanynda ekram bilen otursa,
Gelgeninde halat-serpaý getirse,
Ýalançyny abraý birle ötürse,
Ahyretde nur-imany gerekdir.

Gözüň ýumup girseň umman düýbüne,
Ýagşy ýigit meňzär rahmet ýabyna,
Mätäji diýr, myhman gelse babyna,
Är daýaly, ak juwany gerekdir.



Är dörär

Il azanda töre çykar pes ýerden,
Halk içinden bir bidöwlet är dörär;
Doňuz depä çykar, garsak gurt alar,
Kelpeseler heserlenip, mar dörär.

Gaplaň ýoldan çykar, tilki il gezer,
Pişik adam iýip, syçan ýol bozar,
Garga bilbil bolup, bagdan gül üzer,
Bilbiller gül tapmaz, tiken-har dörär.

Şagal şir balasy bilen iş salar,
Tilki şir awuny elinden alar,
Ak jeren torskudan kän gaýra galar,
Halk içinde bir apaty-nar dörär.

Ýüregimde gam tohumyn ekmäge,
Kast ederler sabyr öýün ýykмага,
Mätäji diýr, meni oda ýakmaga,
Annagül isimli ziba ýar dörär.



Aýperi

Sebäp bilen sataşdyň, saldyň nazar, Aýperi,
Gamzaň oky ýetişdi, berdiň azar, Aýperi,
Bu jismim köýüp-bişdi, müjgäniň bagrym deşdi,
Bu gün üstüňden düşdi biziň güzer, Aýperi.

Gähi-gähi sallanyp, biziň sary ýörer sen,
Şitdeýi-şemle guşak inçe bile orar sen,
Asal kimin-garylyp, rowgan kimin erär sen,
Istegenim sende bar, dürli bazar, Aýperi.

Perwana dek pyrlanyp, çyragyňa muştakam,
Eswetil-ayn içinde garagyňa muştakam,
Şirmaýydan ýasalan daragyňa muştakam,
Ertir-agşam sypasam, zülpüň uzar, Aýperi.

Säher senaga dursa, tüketmez bilbil dilni,
Sen bolmasaň neýlär men açylgan bagyň gülni,
Adyňy aýdabilmen, özüň amanşa gelni,
Aýralyga bu janym niçik dözer, Aýperi.

Bu hünäre baş goşan şamu-säher oturmaz,
Girer-çykar zowzuldar, belli bir iş bitirmez,
Ugursyz öýke edip, ýol suduryn ýitirmez,
Karkarasyn ykjdyp, özün bezär, Aýperi.

Baglarda ýok iýmişler seniň goýnuňda bitse,
Bir köýnekde jaý bolsak, burçak-burçak der
gitse,
Zerdaly saýasynda Mätäji taryp etse,
Galam alyp goluna, kätip ýazar, Aýperi.



Dilber

Serim saňa sadaga, sallangyn bäri, dilber,
Göwsüň küwhi-Bulgurnyň, gümanym, gary,
dilber,
Didaryňa muştak men, derdime däri, dilber,
Täze ýylyň nowruzy, pasly-bahary, dilber,
Täze açylgan nowgül sen, men hyrydary, dilber.

Danyşsak hylwat ýerde, dilleriň ne ajaýyp,
Zenehdana dökülgen telleriň ne ajaýyp,
Guçsam inçe biliňden, billeriň ne ajaýyp,
Ary kimin aýrylman, ballaryň ne ajaýyp,
Seniň mazaňny bermez bagyň engury, dilber.

Päkize ýer, per ýassyk salyngan jaý sendedir,
Perizada meňzeş sen, perişan muý sendedir,
Roýuň şeýle röwşenli, elbetde, aý sendedir,
Jellat deý janym algan ok bilen ýaý sendedir,
Gazap bilen gezediň kemany-tiri, dilber.

Hiç rehimiň gelmezmi men hastaga pylany,
Men teňnani bir gandyr lebiň suwy biläni,
Gahryň harap eýleýir, salsam demir galany,
Jan kastyna saklap sen ýanyňda du ýylany,
Ýatyr dalyň ýassanyp, gaýanyň mary, dilberi.

Köýünde köşki-eýwan salsam danyşarmu sen?
Set müň kenize soltan kyslam, danyşarmu sen?
Garyp kimin gaçgagyň bolsam, danyşarmu sen?
Ýedi ýyldan öwrülip gelsem, danyşarmu sen?
Akja bilen Senemiň mysaly biri, dilber.

Aşyklaryň adaty oýun bilen bazydyr,
Öýke-kine etseler, kereşmeýu-näzidir,
Bir-birewniň zynda ölüp gitserazydyr,
Ger gülseň, gulagyma bilbiliň owazydyr,
Ýüz öwürmen, ýüz kişi çalsa dutary, dilber.

Aýdar men hana bir gün, bu arzymny bitirse,
Diýinçäm diňläp sözüm, gulak berip otursa,
Magşugymny beýewbar, birew bazar getirse,
Şol mähfel gurlan ýere möwlam bizi ýetirse,
Bolsa pulum müň harwar, goýman bir miri,
dilber.

Günde görkün görmesem, bolar men däli-beňni.
Agýar halky aýdarlar: «ol pylankes ýel-ýañňy»,
Gyzlaryň gylyklysy, gelinleriň serheňni,
Agzym arzuw eýleýir lagla manend dodaňňy,
Gara gözüm garaýyr dowam sen sary, dilber.

Boýnum burup delmursam, bir dilegim
tutulmaz,
Herze-herze danyşsam, hiç günähim ötülmez,
Aýga manend aý peri, adyň äşgär edilmez,
Yklymyň halypasy, eliňden iş gutulmaz,
Meşhur etdiň äleme dürli hünäri, dilber.

Saýylykda sataşdym, bu söwdaga men ýeser,
Serpilmedi serimden, deraz boldy derdeser,
«Elipge» med goýmaly, «dalga» zir,
«nunga» ziber,
«Käbe» otur, «lam-säkin» ismiň alsalar habar,
Namyň diýip ýyglasam, eşitgil zary, dilber.

Alamylla adamyny alga salyp atsalar,
Märeke era meýdanda belli betnam etseler,
Birehneýi-ten kylyp, oýan-buýan iýtseler,
Mätäjini, beýewbar, Mansur kimin assalar,
Arzym budur: algaý sen, men günekäri, dilber.



Gähi-gähi sallanyp, ýöriksen biziň sary,
Elbet, durmaz ornunda gamgyn köňlüm karary,
Selbinýazym, sal bazar, satar sen alma-nary,
Diýmegil dagy kişä, Mätäji hyrydary,
Gadagyna müň tümen baha guraly, gözel.



Elden gider

Namyradam, nädeýin men, namys-ar elden
gider,
Nury-didäm, nukta hallar, zülpi tar elden
gider;
Aýyp kylmaň, eý ýaranlar, namydar elden
gider,
Gözlerimniň röwşeni, bikarar elden
gider.

Serimni söwdaga salgan serwime arzym
aýdaýyn,
Semender deý sargaryp, ataş şerabyn
dadaýyn,
Dostlarym, deň-duşlarym duşman bolupdyr,
nädeýin,
Şol sebäpden aglaýyr men näzli ýar elden
gider.

Gözlerim görmez diýip göwnüme getirmedim,
Sagdyýu, Seýpelmelekniň yzyny ýitirmedim,
Sarnaýyp şamu-säherler, illeri ýatyrmadym,
Neýleýin, sabrym bilen hem karar elden gider.

Men oňa sadka bolaý hem dahy çopany, guly,
Agyr märeke era üm bilen düşir dili,
Onuň ysy müşki-anbar, istemes men her güli,
Engury, injiri, hurma, alma-nar elden gider.

Bezenip beýge çykanda, begleri berbat kylasy,
Saglary telbe kylyp, telbeler syçrap galasy,
Ele düşüp ekdi bolgan boz keýikniň balasy,
Awçylaryň awlagy ak maral elden gider.

Men bu gün matam tutup, Mätäji goýdum
adyma,
Perwana dek pyrlanyp, peýker ýanadyr
oduma,
Her zaman yhlas bilen ismi düşerdi
ýadyma,
Aýralyga döze bilmen, zary-zar elden
gider.



«Enedilim.com» sahypasynyň kitaphanasy.
